

SZAKDOLGOZAT

Varga-Zombori Viktória

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Neveléstudományi Intézet

Óvodapedagógia szak

A mese szerepe a gyermekek személyiségfejlődésében

Belső konzulens:	Szigeti Mónika Veronika egyetemi tanársegéd
Belső konzulens intézete/tanszéke:	Neveléstudományi Intézet Gyermeknevelési Tanszék
Készítette:	Varga-Zombori Viktória

Kaposvár

2024

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	4
1.1 Témakiválasztás indoklása.....	4
2. A téma elméleti feldolgozása.....	6
2.1 A mese	6
2.1 A mese eredete.....	7
2.3 A mese fajtái:	8
3. A mese szerepe a pszichológiai fejlődésben.....	10
3.1 A mese szerepe a személyiségfejlődésben.....	10
4. Hogyan meséljek jól?.....	12
4.1 A meséléssel töltött idő hatása a gyermek érzelmi fejlődésére.....	12
4.2 A mesélés módja, fontos tényezői.....	12
5. A gyermek belső világa.....	14
5.1 Képzelet és képzelődés	14
6. Élettörténet meseként.....	16
6.1 Magunkról a gyermeknek	16
7. Az érzelmi intelligencia kapcsolata a mesével	17
7.1 EQ fejlesztése mese által.....	17
8. Összegzés.....	19
8.1 A mese, mesélés lényege	19
9. A kérdőív és az eredmények bemutatása.....	22
9.1 A kérdőív és az adatfelvétel bemutatása:.....	22
9.2. A kérdőív eredményei:.....	22
9.3 Az eredmények értékelése	36
10. Következtetések és javaslatok.....	38
11. Összefoglalás.....	39
12. Irodalomjegyzék.....	40
13. Ábrajegyzék.....	42
14. Melléklet.....	43
1. sz. melléklet: 1. sz. kérdőív „Mese otthon”	43
15. Nyilatkozatok	47
Hallgatói nyilatkozat.....	47
Konzulensi nyilatkozat.....	48

1. Bevezetés

1.1 Témakiválasztás indoklása

Dolgozatom témájának kiválasztásánál igyekeztem olyan témát keresni, ami hozzám és tanulmányaimhoz is kapcsolódik. Amese kiemelt jelentőséggel bír a gyermek életében. Nekem kiskoromban édesanyám vagy a nagymamáim meséltek, amíg nem tudtam olvasni. Azt követően már én magam is rengeteg mesét olvastam és mai napig nagyon szeretek olvasni. Véleményem szerint lehet összefüggés aközött, hogy megszerettem az irodalmat és aközött, hogy kiskorom óta rengeteget olvastak nekem. A családban több gyermek is van, akik nálam több évvel fiatalabbak, így gyakran kellett vigyáznom rájuk és többször sor került a mesélésre is. Egyébként is közel áll a szívemhez a mese abból adódóan, hogy nekem is sokat meséltek, illetve még most is szívesen hallgatom vagy nézem a mesét.

Tapasztalataim és tanulmányaim alapján egyaránt úgy gondolom, hogy a mese nagyon fontos szerepet tölt be egy gyermek életében. A személyiség fejlődésben különösen nagy szerepet játszik. A gyermeknek a mesélést már a méhben ajánlott elkezdni, hiszen ekkor már felismeri az édesanyja hangját, ugyanis a magzat a 24. héttől reagál a külvilág hangjaira. A magzati korban történő mesélés erősíti az anya-gyermek kapcsolatot. Fontos bevonni az édesapát is amennyiben ez lehetséges, hiszen az újszülött számára elsődleges támpontot jelentenek a születés után az ismert hangok. Ennek a fontosságát, illetve a születés után történő mesélés szerepét szeretném bővebben kifejtetni szakdolgozatomban. „Pszichológiai kísérletek bizonyítják, hogy a magzat már a méhen belüli időszakban is tanul, és érzékeny a külvilág jelzéseire. Megjelent az intelligens, kompetens magzat fogalma: bizonyított tény, hogy az újszülött megismeri édesanyja, édesapja hangját születés után, és hogy a várandósság alatt gyakran hallott zene vagy mese megnyugtatóan hat a síró csecsemőre” (Kádár, 2012:88).

Az elméleti háttér áttekintése során igyekeztem olyan témakörökre fókuszálni, amiknek kiemelt jelentősége van a gyermek fejlődésében. A gyermek nem csak a családjától hall meséket, hanem az óvodában is, és fontos szempont az is, hogy otthon a család mennyire tartja fontosnak a mesét. Az elméleti áttekintés során, az első fejezetben törekedtem arra, hogy bemutassam magát a mesét, a fogalmát, a fajtáit, az eredetét.

Ezt követően bemutatom a mese szerepét a gyermekek pszichológiai fejlődésében, így azt, hogy milyen hatással van a gyermek személyiségének fejlődésére a mese és miben segíti elő a fejlődését.

Ezt követően elemzem a témához illeszkedő, 26 kérdésből álló kérdőívet. A kérdőívet online felületen töltötte ki több mint 100 szülő, így nagyon széleskörű válaszokat kaphattam. A kérdőívre anonim módon érkeztek a válaszok, amit azért tartottam szükségesnek, mert szerintem őszintébb választ adnak a szülők ilyen módon. Törekedtem olyan kérdéseket megfogalmazni, amik segítségével átfogó képet kaphatunk a témával kapcsolatban. A kérdőívben szülőktől vártam válaszokat, nagyszülőktől nem, de a későbbiekben az ő véleményüket is érdemes lehet megkérdezni. További céljaim között szerepelt a feltevéseimre válaszokat kapni.

2. A téma elméleti feldolgozása

2.1 A mese

A mese hatására kinyílik a képzelet ajtaja, az ajtó által pedig a mesehős beléphet a kastélyba és más-más képzeletbeli helyszínekre. A mese szó mindenkinek a varázslatot juttatja az eszébe, ahogy a felnőttek, úgy a gyermeknek is. Amikor egy felnőtt hall vagy lát egy mesét, visszakerül ő is a gyermekkorába. Eszébe jutnak a hősök, a gonoszok, akiket senki sem szeretett, a varázslatos helyszínek, a kitalált szereplők (Nógrády, 1917). A mese legfontosabb szerepe a gyönyörködtetés, a szereplőkkel, helyszínekkel gazdagított történetek bemutatása. Ahol legtöbbször a jó győz, a rossz pedig alul marad. A jó szerepét szinte mindig a gyengék, az okosak, az igazságosak, a jószívűek, az erős és egyenes emberek, egyszóval a pozitív jellemmel rendelkező személyek vívják ki maguknak. Ezzel szemben a gonoszok a negatív tulajdonsággal felruházott személyek. A mese által létrehozott képzeleti működést nem lehet szabályozni vagy korlátozni. A mese leggyakrabban a gyermek gondolkodása szerint épül fel. Különbséget tehetünk a mesék között a szerint, hogy milyen korosztály számára ajánlottak, hiszen ez befolyásolja mind a hosszúságát, mind a történet tartalmát és felépítését. A mese sokszor nyújt megnyugvást a gyermekek számára, hiszen elhiszi, hogy a világ olyan, amilyenek a meséken keresztül látja (Petrolay, 1978).

Véleményem szerint a gyermeket hároméves koráig leginkább a verses mesék, dalok kötik le, ezután ismerkedik meg az anyanyelve alap szókincsével. Ennek ellenére a szakirodalmak kihangsúlyozzák, hogy hároméves kor előtt is nyugodtan olvashatunk rövidebb meséket a gyermeknek, hogy könnyebben elsajátítsa a helyes szóhasználatot, mondat összeállítást. Amikor a gyermek képes lesz az érzelmei differenciáltabb kifejezésére a fejlődésének előrehaladtával, akkor tud leginkább bekapcsolódni a mesékben. Ekkor már képes felismerni a különböző érzelmeket, például a félelmet, bátorságot, szomorúságot, boldogságot, később pedig megismeri a születés, a halál és a szerelem fogalmát is. A mese összhangban van a gyermekek lelkiállapotával és pillanatnyi érzelmeivel. Fontos alappillére a gyermek fejlődésének. A mese alapvető elemei a főszereplők, a helyszínek és a csodák. Az életben az embernek legtöbbször nehézségeket és kihívásokat kell átélnie ahhoz, hogy eljusson a boldogsághoz. Sokszor találkozunk olyan szereplőkkel, akik a főszereplő boldogulását segítik elő. A gyermek sokáig nem tudja elkülöníteni a valóságot és a képzeletét. Ezáltal a mese sokszor segít megbirkózni a gyermeknek a szorongásával, problémáival, ezen kívül érezheti úgy, hogy az álmai valóra válnak. A pozitív tulajdonságokkal felruházott főszereplő arra biztatja a gyerekeket, hogy mindig az igazság, bátorság, kitartás fogja őket előre vinni.

Megtapasztalhatják, hogy sokan segíthetik őket az útukon, de hátráltatásba is ütközhetnek. A mese valójában rávezetni a gyermeket az élet nehézségeire, és a valóságot próbálja átadni gyermeki gondolkodáshoz illeszkedve (Kádár, 2012).

2.1 A mese eredete

A mese az egyik legősibb irodalmi műfajok egyike. Mivel ekkor nem mindenhol volt ismert az írásosság, leginkább szájról szájra terjedt. Az ősi időkben a történelem folyamatosan formálta ezt az epikai műfajcsoportot. A történetek általában fiktív körülmények között játszódnak, csodákkal, fantasztikus elemekkel átszótt eseményeket mesélnek el. A valós világot szimbolizáló hősök (juhász, király) többnyire kitalált hősökkel (boszorkány, varázsló, sárkányok) és fantasztikus tulajdonságokkal felruházott jelenségekkel (beszélő állatok vagy tárgyak) állnak szemben. Általában jól látható határ alakul ki a jó és a rossz szereplők között, a mese végén legtöbbször a rosszak büntetésben részesülnek, a jók pedig jutalmat kapnak. A matriachális társadalmak idején jelent meg az öreg anyók és a mostohák azon szerepe, hogy a főhősöket jó tanácsaikkal támogatták. A mesére a történelem minden korszaka hatott. Amikor elterjedt az írásosság, nagyobb mennyiségben maradtak fent a mesék az utókor számára. A középkor rengeteg új elemet adott hozzá a mesékhez, ilyen volt például a királyok, hercegnők, kastélyok megjelenése a történetekben. A klasszikus mesék mellett megjelentek a tréfás mesék és a novella mesék is (Komáromi, 1999).

A mese műfaja már az ókorban ismert volt, az első fennmaradt művek hosszabb epikus művekbe helyezett betétek voltak. Az állatmese már az ókorban önálló típusként jelent meg. A kutatások alapján a középkorban terjedt el leginkább, hogy emberi szereplőket is tartalmazó műfajjá alakult a mese. A reneszánsz idején a népmesék adaptációja volt a leggyakoribb, ezzel ellentétben a klasszicizmus az állatmese-hagyományt erősítette meg. A 19. század elején Jacob Grimm és Wilhelm Grimm népmesék feldolgozásával foglalkoztak, úgynevezett felnőttmesék születtek. Később a felnőttmesék a háttérbe szorultak, bár több nevezetes műalkotás fennmaradt, ilyen például a Hamupipőke. Ezt követően a Grimm mesék, és elsősorban Hans Christian Andersen hatására, a 19-20. század műmeséje volt leginkább a gyermekmese (Nógrády, 1917).

A Grimm testvérek ösztönözték más országok kiemelkedő alkotóit, hogy ők maguk is gyűjtsék a meséket. Andersen többek között az utazásai során gyűjtött a meséihez gondolatok.

Legismertebb meséi közé tartozik például “A kishableány”, “A rút kiskacsa”, “Borsószem hercegkisasszony” és a “A császár új ruhája” is (Dénes, 2015).

A magyar ősköltészet része volt a népmese és a hősmese. A honfoglalás idején a varázsmesék és a tündérmesék is előtérbe kerültek. Nagyban hozzájárultak a magyar népmesekincs megőrzéséhez például Jókai Mór, Arany László, Benedek Elek gyűjteményei. Benedek Elek volt az első, aki átvette a Grimm testvérek köteteit és átírta azokat (Bárdos, 2009).

A 20. században jelentős változást hozott a magyar mesékben Ortutay Gyula munkássága, aki Magyarország különböző részein gyűjtötte a színhagyomány útján terjedő meséket.

A gyermekirodalomban a műmesének és a népmesének egyaránt kiemelkedő szerepe van. A mese életre kelti a képeket, megadja az önfelelt gyönyörködés örömét, az anyanyelv megismerésében is kulcsfontosságú. A mese szólhat gyermekhez és felnőtthez egyaránt, a gyermekmese évezredek óta az egyik legnépszerűbb irodalmi műfaj a gyermekek között. A mese tartalmaz rengeteg kalandot, óriási akadályokat és pontosan ez teszi fordulatossá és érdekessé a gyerekek számára (Szócs, N.a).

2.3 A mese fajtái:

A mese fajtáit műfajok szerint csoportosítva, megkülönböztetünk tündérmeséket, novellákat, tanmeséket, tréfa meséket, állatmeséket és legendamesék. Általában az állatmeséssel ismerkedik meg a gyermek leelőször. Az állatmesék a népmesék csoportjába tartoznak (Kovács, 1958). Az állatmesék több állatról szóló történetek. Az ilyen típusú meséket a gyermekek, a pedagógusok és a szülők is kedvelik. A magyar állatmesék leggyakoribb szereplői az ordas farkas, a ravasz róka, a kakas, a kutya, a medve, a macska és az egér. A mesék legtöbbször arra a történetre épülnek, hogy az állatok közül ki tud előbb túljárni a másik eszén. Ezek a mesék általában viccesek. Megismerésükkor a gyerekek megtanulják, hogy a kíváncsiság nem mindig vezet jóra (Petrolay, 1978).

A másik közkedvelt mesetípus a gyermekek körében a tündérmese. A gyermek igényli a varázslatosságot és a rendkívüliséget, ezek a mesék a képzeletüket foglalkoztatják, és segítenek a gyermekeknek feldolgozni a félelmeiket és a vágyaikat. A tündérmesék elrepítik a gyermeket egy képzeletbeli világba, így kiszakadhat a valóságból. A mesekezdő toposzok, mint például “Hol volt, hol nem volt hetedhét országon is túl, az üveghegyen túl” jelzik, hogy egy másik világba fogunk csöppenni. Ezáltal egy olyan világnak lehet a része, ami saját képzeletének szüleménye. Ez csökkenti a szeparációs szorongásukat és örömet okoz nekik (Bárdos, 2015/4). Nagyon sok tündérmesében jelen van egy állat, aki segíti őt az útja során. A gyermekek számára

az állatok jelenítik meg leginkább a valóságot, ezek az állatok nincsenek felruházva a valóságtól eltérő tulajdonságokkal, így a gyermek könnyebben tud azonosulni velük. A tündérmesékben jelen vannak olyan motívumok, amik segítik őket a szülőről való leválásban is. A szülők és gyermekek közti kapcsolatban sok az ambivalens érzelem (Ranschburg, 2001).

A novella a szépirodalomhoz tartozó műfaj, gyakran hívják rövid elbeszélésnek is. A műfaj eredete az ókorig visszanyúl, ekkor még hosszabb történeteket írtak. Cselekménye legtöbbször egy, de akár több szálon is futhat. A novellamesék különböznek a tündérmeséktől. A konfliktusokat legtöbbször az emberek közötti különbség okozza. A novellákban leginkább a szegény, de okos ember száll szembe a buta, de gazdag szereplővel. A konfliktusokat saját maguk oldják meg, varázslat nélkül (Bettelheim, 1985).

A tanmesék, másnéven fabulák, olyan történetet mesélnek el, aminek a végén valamilyen tanulságot vonhatunk le. A fabula latin eredetű szó, jelentése kitalált történet. Elsőként prózai formában jelentek meg a tanmesék a 17. században, La Fontaine által. Antropomorfizált állatok, esetleg növények jelennek bennük meg központi szereplőként. Embertől mentesen próbál valamilyen bölcsességet, tanítást átadni a műfaj. Magyarországon leginkább Csokonai Vitéz Mihály írt tanmeséket (Nógrády, 1917).

Utolsóként a legendameséket szeretném bemutatni. A legendamese átmenetet képez a legenda és mese között. Ez a műfaj legtöbbször Krisztus életét, papokat és különböző szenteket mutatnak be. De emellett, mellékszereplőként betekintést nyújt a parasztok életébe és az etikába is (Berze Nagy, 1957).

3. A mese szerepe a pszichológiai fejlődésben

3.1 A mese szerepe a személyiségfejlődésben

A gyermek élete során több csalódással, pszichológiai problémával, konfliktussal és nehézséggel fog szembekerülni. A mese segít ezeket leküzdeni, megoldani. Ilyenkortörténeteket talál ki, ezek segítségével próbálja leküzdeni ezeket az akadályokat. Ezért játszik nagyon nagy szerepet a mese a gyermekek személyiségfejlődésében. A gyermeknek a tudatalattijának elnyomása nem feltétlenül jó, hiszen anélkül nem tudja feldolgozni a történeteket, legyen az jó vagy rossz.

A mesék elején gyakran előfordul, hogy a főszereplő elveszti valamelyik szülőjét. Ez segít abban, hogy a gyermek megismerkedjen a halál gondolatával. Emellett gyakran megjelenik az is a mesében, hogy a szereplők elhagyják a szülői házat. Ekkor a szülők támogatják a gyermeket és próbálják könnyíteni az elválást. A mesékben a gonoszság is jelen van, a jóság mellett, mind a két motívum gyakran előfordul a történetekben. Van, hogy olykor a gonoszság felül is kerekedik a jóságon, de ez általában csak rövid ideig fordul elő.

Ha a mese teljesen életszerű, valóságbeli szereplőket használna, a gyermek nem értené meg a jó és rossz közötti különbséget. Amíg a gyermek személyiség stabil nem lesz, várni kell a túlságosan negatív történetekkel. A gyermek később már tisztában lesz az emberek közötti különbségekkel, képes megérteni ezeket, és a mese segíti ezek könnyebb elfogadását. Sok mese feldolgozza a gyengék, kevésbé szerencsés szereplők boldogulását az életben. A szereplők próbálnak a boldog élet felé haladni, és vágyódnak a boldogságra. Ezek segítségével a gyermek megértheti, hogy a saját boldogságáért neki kell tennie. Az eddig említetteken túl, egyéb dolgok megértésére is felkészíti a gyermeket a mese, mint amilyen az összetettebb érzések például a szeretet, a boldogság iránti vágy és a magány, de akár az egzisztenciális problémák megértése. A mese titkolózás nélkül bemutatja ezeket a problémákat (Bettelheim, 1985). Megpróbálja tanáccsal ellátni, számtalan lehetőséget ajánl fel, és tudatosítja, hogy az a leghatékonyabb, ha boldog kapcsolatot létesít a többi emberrel.

A mesében a hős egyedül, magányosan kezdi útját, ahogyan a gyermek is. Ezekre a hősökre a gyermek példaképként tekint, csodálja őket a kitartásukért és a bátorságukért. Nagy hatással vannak a hősök a személyiségük fejlődésére. A mese hasznos tudást ad át a gyermek számára, így fontos nevelői funkcióval bír.

A gyermek életében kezdetektől fogva nagyon nagy szerepet játszik a mese. A szülőknek tudnia kell azt, hogy ha a gyermeknek élénk a fantáziája, és sokszor a képzelt világban él, nemhogy problémát jelentene, inkább segíti a személyiségfejlődését. Elősegíti a boldogulását a jövőben, és felhívja a figyelmet az emberi kapcsolatok és a segítőkészség fontosságára. A hős mindig segít a bajba jutott szereplőkön, legyen az ember vagy állat.

Érdeemes azt is figyelembe venni a meseolvasás során, hogy milyen korosztályú a gyermek, akinek mesét olvasunk. Három-négy éveseknek a rövidebb, egyszerűbb cselekményű állatmesék javasoltak. Könnyebben megértik ezeket a rövid terjedelmű, egyszerű meséket. Négy-öt éves gyermekek esetében az állatmesék mellett megjelenhet a tündérmese és a népmese. Ezekben már emberek a főszereplők, hosszabb a terjedelmük, nem olyan egyszerű a cselekmény, és lehet benne fordulat is. Az 5-6 éves korosztálynak már olvasható novella és hosszabb terjedelmű mese, ezek támogatást nyújtanak a valóság megértésében (Petrolay, 1978).

A gyermek számára az olvasott mesék hallgatása nagyon fontos tapasztalatot nyújt, könnyebben megtanulnak olvasni azok a gyermekek, akiknek olvastak meséket. Fontos kiemelni, hogy a mese közrejátszik a gyermek pszichés és értelmi fejlődésében. Segíti a képi szimbolikus világ kialakítási képességének fejlődésében. A mese szerepe jelentős a gyermek életében, de nem mindegy milyen módon kapja meg az élményt. Az egyik lehetőség, hogy egy felnőtt olvassa fel neki a mesét, a másik, hogy valamilyen okos eszközön nézi. Abban az esetben, ha egyedül nézi a mesét, nem tud kihez fordulni a kérdéseivel, ami különösen akkor fontos, amikor még nem alakult ki a mesetudat (Bajor, N.a).

A munkatársaim elmondása szerint azoknak a gyermekeknek, akik több mesét hallgatnak, jobb a kézügyességük és gazdagabb a fantáziájuk, ellentétben azokkal, akik nem kapnak otthon olvasási élményt. Ki kell emelni azt is, hogy azok a szülők, akik szépen is olvasnak, több területen segítik a gyermeket, mint például a beszéd helyes ritmusának kialakulása és a megfelelő hangsúlyozás megtanulása, ami segítheti a beszédindulást. Hatékonyabb, ha a szülő fejből mesél, ami természetesebb, továbbá elősegíti a gyermek és a szülő érzelmi kapcsolódását is.

Összefoglalva azok a gyermekek, akiknek az életben szerepet kapott a meseolvasás, gazdagabb fantáziával, kreatívabb gondolkodással rendelkeznek, mint azok a gyermekek, akik nem részesültek ilyen élményben (Szilágyi, 2007). A mese hozzájárul a gyermek szókincsének fejlődéséhez, befolyásolja gondolkodását és a világhoz való hozzáállását.

4. Hogyan meséljek jól?

4.1 A meséléssel töltött idő hatása a gyermek érzelmi fejlődésére

Ahhoz, hogy megfelelő élményt nyújtsunk a mesével a gyermek számára lényeges, hogy hogyan mesélünk. “Ha a mesében a sárkányt kell legyőznie a hősnek, akkor a valóságban az egyik legfélelmetesebb ellenség, amivel nap, mint nap meg kell küzdenünk, a figyelmetlenség és a sietség szörnye” (Kádár, 2012:102). Manapság már kevesebb időt szánnak a mesélésre a szülők, a mesélés fontossága is elveszik a sietség közben.

Léteznek olyan mesekönyvek, amelyek pár perces meséket tartalmaznak, segítve a szülőket abban, hogy rövidebb idő alatt letudják a “kötelezettségeiket”. Ennek hatására a mese elveszti azon a jellegzetességeit, hogy időt ad az elmélyedésre, elindítja a fantáziát, erősíti a szülő-gyermek kapcsolatot. A mesében minden résznek fontos szerepe van, így biztosít megnyugvást a gyermek számára. Ha ezeket elhagyjuk, illetve rövidített változatban jut el a gyermekhez, nem tud építkezni belőle. Számukra nem szimplán a mesélés jelent örömet, hanem az is, hogy a szülő ilyenkor csak neki szenteli az idejét. Ez a szülőre is jó hatással lehet, hiszen őt is lelassítja, a figyelve elterelődik a mindennapi problémákról. A mesék elmélyítik a szülő és a gyermek közötti kapcsolatot az átélt közös élmények segítségével.

4.2 A mesélés módja, fontos tényezői

A mesék megkövetelik a mesélőtől, hogy ismerje a gyermek világát. A mesélőnek tisztában kell lennie azzal, hogy milyen hatással van maga a mese a gyerek lelki világára. A gyermek számára biztonságot nyújt a napi rutin, hiszen ő nem az órához köti az időt. Természetes máskor is helyet kaphat a mese egy nap folyamán, de hasznos, ha egy megszokott rituálévá válik a mesélés a nap folyamán. Ehhez meg kell teremteni a békés, nyugalmas légkört és idő kell a jó meséléshez, hogy megfelelő élményt nyújtsunk. Ahhoz, hogy játékos hatást érzünk el, megszakítás nélkül, az elejétől a végéig olvassuk, mondjuk a mesét, és hagynunk kell időt arra, hogy a gyermek feldolgozza a mesét. A mese választásakor nem elhanyagolható tényező a gyermek életkora, figyelembe kell vennünk, hogy az életkori sajátosságokhoz megfelelő mesét válasszunk. Nem tudhatjuk előre, hogy az adott mese milyen érzelmeket válthat ki a gyermekből, de ha egy gyermek sokszor kéri ugyanazt a mesét, arra következtethetünk, hogy mese valamilyen módon segítséget nyújt neki a problémájának feldolgozásában. A gyermek sokszor azokkal a meséket kedveli, amikkel azonosulni tud és meríteni tud belőle a saját

élethelyzeteinek megoldásához. Az, hogy melyik mese nyújtja számára a legtöbbet, függ a lelki fejlettségétől, és hogy abban az életszakaszban milyen problémákat kell leküzdenie, éppen mi foglalkoztatja a fantáziáját (Bettelheim, 1985). Ebből adódik, hogyha a gyermek gyakran kéri ugyanazt a mesét, ne próbáljuk rábeszélni egy másik mesére. Sokszor unalmas lehet a mesélő számára ugyanazt mesélni, de próbáljuk azt figyelembe venni, hogy a gyermek számára valamilyen módon segítséget nyújt az a mese.

Szerepet kap a jó minőségű mesélés elérésében, hogy a gyermek lásson minket, az arcunkat, a szemünket, a mimikánkat, hogy megtapasztalja, hogy mi is élvezzük a mesélést és a vele átélt élményt. Hasznos lehet, ha mi is látjuk magunk előtt a mesét, ha elolvassuk, mielőtt elmeséljük a gyermeknek. Így sokkal jobban tudjuk szabályozni a mesélésnek dallamát, a hangsúlyozást a mese közben, és a mimikánkat is jobban tudjuk befolyásolni, ha felkészülünk a mesére. Ezek segítségével tudjuk a szereplőket még inkább megeleveníteni számára, a hangunkkal képesek vagyunk életre kelteni számára a szereplőket, így hatással lehetünk a belső képeire (Kormos, 2020).

Ne próbáljuk mi értelmezni számára a mesét, hiszen ezzel megakadályozzuk, hogy maga élje meg a számára fontos üzenetet. Óvodás korban éppen ezért nem ajánlott visszakérdezni a történettel kapcsolatban vagy beszélgetni a mese mondanivalójáról, szereplők jelleméről. Minél jobban odafigyelünk a hangsúlyra, ritmusra a mesélés közben, annál erősebb lesz a belső képalkotása. A jó meséléshez nincs szükségünk tehetségére, ha önfeledten, átadva magunkat a mese varázsának mesélünk, akkor megfelelő élményt fogunk nyújtani a gyermek számára. Amennyiben tudunk, meséljük fejből, mert ez segíti a gyermeket abban, hogy nagyobb átéléssel tudja hallgatni a mesét.

5. A gyermek belső világa

5.1 Képzelt és képzelődés

A gyermek a valóságban és a saját képzeletvilágában ugyanúgy jelen van. A képzeletvilágban lehetősége van feldolgozni a sérelmeit, frusztrációját, vágyait. Mi is gyakran idézzük fel emlékeinket és adunk teret vágyainknak. Ekkor is belső képeink jelennek meg, fantáziánk indul el.

A gyermek igyekszik képet alkotni arról, amihez nincs elegendő tudása. A belső képalkotás lehet tudatos, de akár játék is, azaz fantáziálás. *“Más a képzelet, és más a képzelődés, ahogy más a beszéd, és más a fecsegés. A képzelődés az élet törvénye szerint működik, és az éhen maradt vágyakat köddel eteti; a képzelet a lét törvénye szerint működik, és amit megteremt, műalkotást, tettet, gondolatot: valódi és igaz.”* (Weöres, 2023).

A gyermek mesehallgatás közben nem csak a mesélőre figyel, hanem saját belső képére is. Befelé tekint és megeleveníti maga előtt a történetet. Saját magának megfelelő képet alkot fantáziája segítségével, amivel képes saját konfliktusait, akadályait, stressz helyzeteket megoldani. A napi feszültség, félelmek feldolgozásában segít neki, hogy elképzelje, amit olvasnak neki, és a képzelete által megalkotja a saját történetét, beleképeli magát a mesébe.

Azt a tevékenységet, amely beindítja a belső képalkotást, elaborációnak hívjuk. Ilyen tevékenység a mesehallgatáson kívül a játék, olvasás.

Az elaboráció azt jelenti, hogy az emlékeink közül vagy éppen a tudatalattink által tárolt emlékek és érzelmi feszültségek eredményes feldolgozása mellett, egészséges módon képesek vagyunk a feszültségeinket kezelni. Az elaboráció a művészi tevékenységekben is működik, hiszen a közben meg tud szabadulni a feszültségtől. Ezáltal az elaboráció, a belső képalkotás, jótékony hatású a gyermek számára, de akár a felnőttekre is gyógyító hatással bír. Ez a képességünk gyermekkorban alakul ki, a játék mellett a mesével könnyen elő tudjuk segíteni a fejlődését. Hiszen nem csak a látott dolgokat, hanem a hallott szöveget is rögzíti a gyermek, és pozitív vagy negatív gondolatot csatol a későbbiekben hozzá. Az érzelmek és a gondolkodás között szintén a belső kép alkot kapcsolatot. A mese segít a gyermek számára, hogy a világ eseményeit képekre vagy akár szimbólumokra fordítsa le. A mese cselekménye, a belső képek megteremtésének segítségével segít feldolgozni szorongását, félelmét. Ez a képesség nem csak gyermekkorban segíti majd, hanem felnőttként is hasznát tudja venni a problémák megoldásában. A mesében használt képzelet más területeken is hasznos, ilyen például a

rajzolás, mozgásos és szimbolikus játék, ezekhez viszont számtalan átélt élményre, tapasztalatra, belső képre van szüksége a gyermeknek, amiket a mese elősegít.

6-7 éves kora körül képes a gyermek megkülönböztetni a valóságot és a képzeletet. Ekkor már a mesében is különválnak a valóság és a varázslatosság. Amennyiben a mesehallgatás során megfelelően alakult a belső képteremtés képessége, izgalmassá válik számára majd az olvasás, hiszen fejlett lesz a fantáziája. Ennek hiányában ez a tevékenység unalmas lesz. Ugyanis az olvasás oda repíti az olvasót, ahova ő szeretné, a saját fantáziavilágába. Ehhez viszont elengedhetetlen a megfelelő belső képteremtés képességének kialakulása. Amikor nem olvasunk a gyermeknek, s csak IKT eszközön lát és hall mesét, megfosztjuk a belső képteremtés lehetőségétől, hiszen megjeleníti előtte a képet, nincs szüksége a fantáziájára, a külső képek készen adják át a mesét, így nem jön létre a képáramlás sem, amit élőszóban az előadott mese elősegít. Emellett érdemes beszélni arról is, hogy a külső és belső kép között nem tud különbséget tenni a gyermek, amennyiben IKT eszközön nézi a mesét, és ugyanez a jellegzetessége a bábbal bemutatott meséknek is, ugyanúgy beletartoznak például a bábbal illusztrált mesék is (Kádár, 2012).

Fontos kiemelni azt is, hogy az IKT eszközön a mese gyors tempóban zajlik, színes, vibráló képpel jeleníti meg a mesét, ami az idegrendszer számára nagyon megterhelő. Ezeknél a meséknél nincs jelen a mesélő és a gyermek közötti szoros, bensőséges kapcsolat sem. Ezt azzal tudjuk ellensúlyozni, hogyha nézi a mesét a gyermek, igyekezzünk vele lenni közben, így lehetőséget adunk számára, hogy meg tudjuk beszélni, a történetet, így megkönnyítve a látottak feldolgozását (Vekerdy, 2011).

2-3 éves korban szülővel együtt érdemes megnézni rövid meséket. Ez azért fontos, hogy figyelemmel tudják kísérni, hogy a gyermek hogyan reagál a képernyőn látottakra. Amennyiben sokat engedjük IKT eszközökön való mese nézését, előfordulhat, hogy a gyermek infantilis befogadási szintje megreked és hozzászokik, hogy a képek tömkelege feldolgozás nélkül kerül hozzá. Amikor érzelmileg felfokozott állapotban van, de testileg passzív, ennek következményeként nem fogja tudni kiadni magából ezt a fajta izgalmi helyzetet, aminek negatív következményei lehetnek a személyiségfejlődésére nézve (Kádár, 2012).

6. Élettörténet meseként

6.1 Magunkról a gyermeknek

A mese az élettörténetek bemutatásakor is nagy szerepet játszik, hiszen a gyermekek a történeteink ismertetéséből sajátítják el az elbeszélés felépítésének és szerkezetének szabályait, ez elősegíti a saját történeteinek megalkotására és elmondására való képesség fejlődését.

A mesélés tanulása hosszú fejlődési folyamatot igényel. Az óvodáskor elején nehezen tudnak történeteket mesélni a gyermekek, nincs ok-okozati összefüggés és mondataik nem kapcsolódnak egymáshoz. Rövid válaszokat adnak. Ezért is fontos, hogy sokat beszéljünk, meséljünk a gyermeknek, ugyanis így tanulja meg, hogy később, hogy tud beszámolni a történésekről. Vannak olyan gondolatok, Egyes szerzőknél megjelenik az elképzelés, hogy a mesélés képességének nincs szüksége fejlesztésre, hiszen ez magától alakul ki. A felnőtt azzal is sokat elárul magáról, hogy milyen a mese választása és hogyan adja azt elő. Az életünkről emlékezetünkbe három fajta módon épülnek be az emlékek, attól függően, mit jelentenek számunkra. Életszakaszokra, általános emlékekre és egyedi emlékekre oszthatjuk őket (Minami, 2001).

Ha az életünkről mesélünk a gyermeknek, ezek a szakaszok gyakran összemosódnak. Emellett fontos, hogy ne csak a mi élettörténeteinket meséljük el, hanem mi is hallgassuk meg élményeit, mondanivalóját. Saját élményeinket mesélve betekintést nyújtunk a gyermek számára az emlékeinkbe, ezzel segíthetjük a bizalom kialakulását, és így könnyebben fogja elmesélni nekünk a saját tapasztalatait, történeteit, bátrabban fog tanácsot kérni azok alapján, amiket meséltünk neki. Akár tanulságot is vonhat le azokból, amiket elmesélünk nekik, ehhez szintén használniuk kell a fantáziájukat, így aszerint képzelik el a történeteket, ahogy ők szeretnék.

7. Az érzelmi intelligencia kapcsolata a mesével

7.1 EQ fejlesztése mese által

Amikor valamilyen helyzetben ráerőltetjük magunkat, gondolatainkat vagy vágyainkat a gyermekre, az ellenkezőjét érzük el annak, mint amit szeretnénk. Elveszítjük azt, amit meg szeretnénk őrizni. Azzal, hogy irányítani szeretnénk a gyermeket, ha segítség céljából is, megakadályozzuk személyiségének kibontakozását. Ezekkel a cselekedetekkel azt mutatjuk a gyermek felé, hogy önállóan nem tud működni és nem képes egyedül cselekedni. Amennyiben az a célunk, hogy megváltoztassuk a gyermeket, és nem vesszük figyelembe az ő igényeit, érzéseit, megfosztjuk a jogától azzal kapcsolatban, hogy felelősséget vállaljon a döntéseiért. Ezáltal ellehetetlenítjük egyéni fejlődésétől.

Az érzelmi intelligencia fejlődésében fontos szerepet tölt be a mese. Ijesztő a gyermek számára, hogy akarata és vágyai a szülők és a felnőttek szabályaiba ütköznek. Feszültséget okoz számára, hogy éppen azokra neheztel, akikkel szoros kapcsolatban áll, azért, mert nem érvényesül az akarata. Ebben is segíti a mese, a negatív érzéseit könnyen rávetíti a gonosz, negatív szereplőkre. Megtanulja kezelni az érzéseit, és realizálódik benne, hogy mindez a személyisége része. Előbb, vagy utóbb megtanulja ezeket az érzéseket kezelni, irányítani.

A mesék észrevétlenül és akaratlanul is fejlesztik a gyermek szellemi, lelki és érzelmi állapotát. Egy mesét mindig a lelkiállapotunkhoz illeszkedően értelmeznek, ezért előfordulhat, hogy ugyanaz a mese többszöri olvasás során teljesen más hatással van rájuk és más érzéseket hoz ki belőlük, mint előtte. Amennyiben elkezdjük magyarázni a mese értelmét, lényegét, elvesztené varázsát és a tanító jellegét. A történetekkel, mesékkal magokat ültetünk el a gyermek tudatába, melyeket addig nem szabad bolygatni, míg képesek nem lesznek kicsírázni. Azok a történetek, melyek elkezdenek bennünk kibontakozni, az idők során hozzájárulnak a személyiségünk fejlődéséhez.

A személyiségfejlődése során egyre hosszabb és tartalmasabb mesékkal találkozik a gyermek. Ilyenek például a próbatételeket tartalmazó mesék, amik megjelenítik az életben is előfordulható problémákat. Ezek mellett találkozhatunk az irigységgel, az érzelmek kezelésével, a szülőkről való leválással. A gyermekeket a mese nem racionális módon készíti fel ezekre a történésekre, hanem varázslatos módon, az életkorukhoz illeszkedően vezeti be őket ezekbe a témákba. Erre azért van szükség, hogy felkészítse őket, hogy lesznek megoldásra váró problémák, melyeket életük során le kell küzdeni. A mese megtanítja a gyermeket arra, hogyha a rossz felül is kerekedik, ez nem végleges, és mindig az igazság és a jó fog győzedelmeskedni.

A főhősre gyakran példaképként tekintenek a gyermekek, hiszen ők is hasonló gondokkal küzdenek. Így mintát nyújt számukra az érzelmi fejlődésük során. A főhős segítségével azt is képesek megtanulni, milyen módon tudják kezelni a bennük felgyülemlett feszültséget, frusztrációt (Bettelheim, 1985).

8. Összegzés

8.1 A mese, mesélés lényege

A mese fontossága már magzati korban kialakul, ekkor még nagyrészt a mesélő hangja miatt lényeges, ugyanúgy, mint az, hogy már ekkor elkezdhetünk beszélni a magzathoz, hiszen a fejlődése során már feltehetőleg a 24. héttől reagál a külső hangokra, és a 30. hét után hallása olyan szintre fejlődik, hogy képes lesz megkülönböztetni a szülei hangját is. A gyermeket két-három éves koruk körül érdemes bevezetni a mese világába, elsősorban láncmesékkel, állatmesékkel, esetleg csalimesékkel. 4-5 éves kor körül, amikor már a varázsmesék is szerepet kapnak, akkor cseppenek bele igazán a mese világába.

Hogyan válasszunk mesét?

1. A megfelelő meseválasztás szempontjai közé tartozik, hogy a gyermek életkorához igazodjon, feltárja számára az újdonságokat, ezzel elérve, hogy az eddig ismert környezetén kívül más irányba is érdeklődjön. Így a mese alkalmazkodni tud a gyermek fejlődéséhez.

2. Fontos kiemelni azt is, hogy a szereplők ne legyenek nagyon összetett karakterek. Egyszerűek legyenek, és egy-egy konkrét jellemvonást képviseljenek. Hiszen a gyermek óvodás életkorban nem fogja tudni értelmezni, hogy miért ilyen bonyolult az adott szereplőnek a személyisége.

3. Mesekönyv választása során ajánlott figyelembe venni a könyv kiadóját is, abból a célból, hogy minőségi, megfelelő tartalmú mesekönyvet válasszunk a gyermekünk számára.

4. Kiemelkedő szempont, hogy a mese az eredeti formájában kerüljön a gyermekhez. Ez azt jelenti, hogy ne egy rövidített változatot olvassuk el neki, vagy éppen egy egyszerűsített, egy perces mesét. Mint már említettem, a mese akkor fejti csak ki a jótékony hatását, hogyha minden részlet jelen van, mert mindegyiknek kiemelkedően fontos a szerepe. Hogyha eltűnnek ezek az elemek, nem fog tudni megfelelő szinten azonosulni a mesével a gyermek.

5. Három-négy éves korban a legkedveltebb mese számukra, amikor saját maguk a főszereplők. Általában ezek rövid, egyszerű kis történeteket foglalnak magukba. Erre azért van szükség, mert emlékezetük nem olyan fejlett, hogy a meglévő emlékeiket összefüggően lássák. Ezzel elősegítjük az identitásuknak fejlődését.

6. Körülbelül öt éves kor körül alakul csak ki a kettős tudat, ami azt jelenti, hogy a gyermek képessé válik elkülöníteni a valóságot és a fantáziát. Amikor ez kialakul benne, képes lesz beleélni magát a mesébe, tud majd azonosulni a szereplőkkel, viszont meg tudja majd különböztetni a valóságtól. Ezért ajánlott ebben az életszakaszban mesélni a tündérmeséket.

7. Amennyiben a könyv sok képet megjelenít a meséből, azaz túlillusztrált, a gyermeknek nem lesz szüksége a fantáziájára, a saját maga által alkotott képekre, így gondolkodása sem fejlődik.

Területek, amikre a mese hatást gyakorol (Brackett, 2022):

1. Ilyen terület a fantázia, képzelet, gondolkodás fejlesztése, a problémamegoldó képesség kialakítása és fejlesztése, hatást gyakorol az érzelmi intelligenciára és a kreativitásra egyaránt. Nem elhanyagolható szerepet tölt be a beszéd kialakulásában, a gyermek szókincsének bővülésében. Segítségével sikeresebben, könnyebben lesz képes kifejezni önmagát. Fontos kiemelni azt is, hogy nyugtató hatást fejt ki a gyermekre, de közben fel is tölti lelkileg. A mesehallgatás nem csak örömszerzés céljából fontos, hanem így tanulja meg a dolgok közötti összefüggéseket, könnyebben kialakul az énképe, egyszerűbben el tudja helyezni magát a világban, és elősegíti a többi emberhez, állathoz, növényhez való pozitív viszonyulását.

2. Ahogy előzetesen említettem, fejleszti a problémamegoldó képességet, hisz a mesékben több mindenre választ talál a gyermek. Ezáltal felkészíti őt az élet problémáira is. A főhős élete a mesében bemutatja a felnőtté válás útját is a gyermeknek, felkészíti az otthona elhagyására, a kudarcokra, konfliktusokra. Segít félelmei eloszlásában, önbizalmat ad neki, könnyebben tudja kezelni érzelmeit. A főhősök általában valamilyen hátránnyal indulnak neki az útjuknak, amivel ő szintén tud azonosulni. Ugyanis ő kicsi gyermekként él a felnőttek világában. Az érzelmi fejlődés terén nagy jelentősége van ennek a motívumnak.

3. A mese, többek között, az EQ-t, azaz az érzelmi intelligenciát is fejleszti. Az érzelmi intelligencia segítségével a gyermekek könnyebben tudják elérni céljaikat, jobban és hatékonyabban ápolják az emberi kapcsolataikat. Fontos az életnek szinte minden területén. Az érzelmi intelligencia két részből áll. Az egyik összetevője, hogy saját magunk hogyan tudjuk kezelni, kontrollálni, felismerni, irányítani az érzéseinket, vágyainkat késleltetni a cél érdekében, a másik pedig, hogy mások érzéseit fel tudjuk ismerni és képesek vagyunk kezelni az adott állapotot, milyen módon reagálunk rá (Brackett, 2022).

Annak oka, hogy a gyermek ugyanazt a mesét kéri:

Valószínű, hogy e mögött az áll, hogy valamilyen problémát nem tudott még megfelelően feldolgozni, és az a bizonyos mese ebben segít neki. Próbál választ találni a mesében a saját problémájára. Igyekezzünk a legtovább lelkesen mesélni, és ne próbáljuk másik mesére rábeszélni csak azért, mert nekünk már vontatott, hiszen a gyermek számára erőforrást jelent. Nem csak közös minőségi időtöltést jelent a mese, hanem fejlesztjük is vele a gyermeket (Bajor, 2020).

9. A kérdőív és az eredmények bemutatása

9.1 A kérdőív és az adatfelvétel bemutatása:

Azért választottam a kérdőívvel való kutatást, hiszen ezzel a módszerrel rövid időn belül nagy adatmennyiségre tehetünk szert. A kutatással az a célom, hogy megtudjam mennyire van jelen a kisgyermek életében a mese, és milyen módon. Kérdéseim, arra vonatkoztak, hogy mennyi időt tölt a gyermek mesenézéssel, mese hallgatással, illetve, hogy minőségi időnek számítanak-e ezek a szülőnek. A feltevésem az, hogy már nem fektetnek, akkora hangsúlyt a szülők a gyermekkel való minőségi időtöltésre és a mese olvasásra sem. Elvonatkoztatnak a mese fontosságától és attól, hogy mi mindent fejleszt a gyermeknél. Előnyben részesítik az IKT eszközöket. Tapasztalatim által, úgy vélem ezek az eszközök sikeresebben kötik le a gyermek figyelmét.

A kvantitativ kutatási módszerrel 102 választ sikerült összegyűjtenem. A jelentős mennyiségű adat segítségével szereztem megfelelő rálátást a témára. Az eredményeket egy hónap alatt gyűjtöttem ezt követően lezártam a kérdőívet, hogy ne érkezzenek új válaszok. A kérdőívet az óvodai szülők részére is elérhetővé tettem, amellett, hogy megosztottam közösségi média felületeken. Ezek a válaszok elősegítették a kutatás reprezentativitását. Az utolsó kérdés nyitott kérdés volt, ezen kívül az összes többi feleletválasztós. Ezzel azt próbáltam elérni, hogy rövid idő alatt, mégis figyelmesen ki lehessen tölteni a kérdőívet. A több kitöltés érdekében anonim módon történt a válaszok rögzítése. Úgy vélem, ez elősegíti, azt is, hogy őszintébb válaszokat kapjunk, amitől optimálisabb eredményt kapunk.

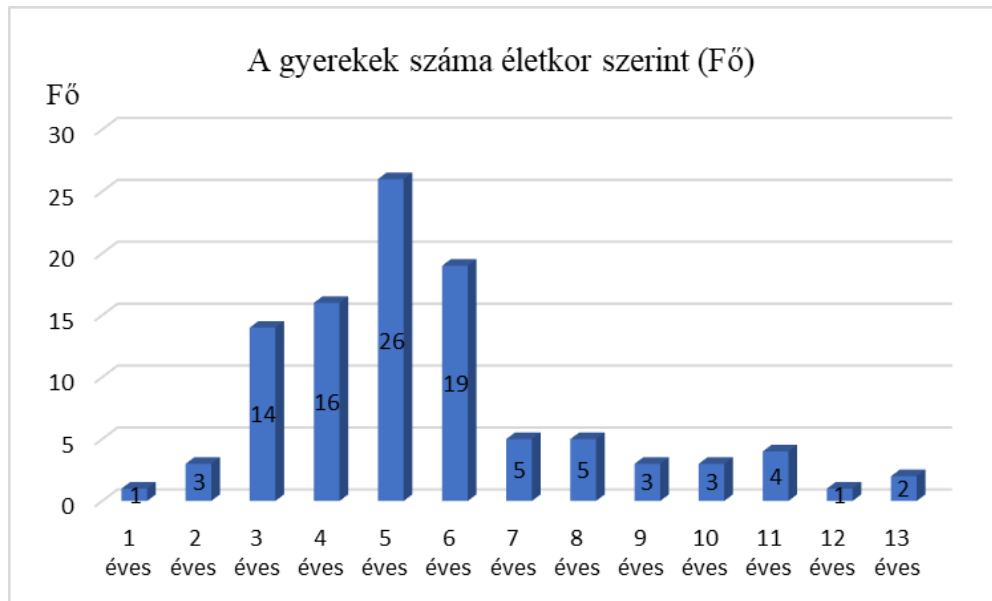
Életkorosztályt tekintve megjelöltem, hogy óvodás korosztályú szülők számára készült, ennek ellenére a válaszadók közül többen fiatalabb gyermekekre vagy idősebbre vonatkozóan töltötték ki. Ezzel kapcsolatban, azt gondolom, hogy nem okozott problémát a kérdőív elemzése során így több korosztállyal kapcsolatban is született eredmény.

9.2. A kérdőív eredményei:

Az első táblázatban a szülők válaszait láthatjuk a gyermek életkorára vonatkozóan, egy és 14 éves kor között. A kitöltők életkora 23 éves kortól 49 éves korig terjedt. A kérdőív 102 választ rögzített, de többen megkérdezték, hogy több gyerek esetén kitölthetik-e a kérdőívet többször, természetesen ez engedélyezett volt, hiszen egyáltalán nem biztos, hogy a két gyermek esetében ugyanazokat a válaszokat adják.

1. ábra A gyerekek száma életkor szerint (Fő)

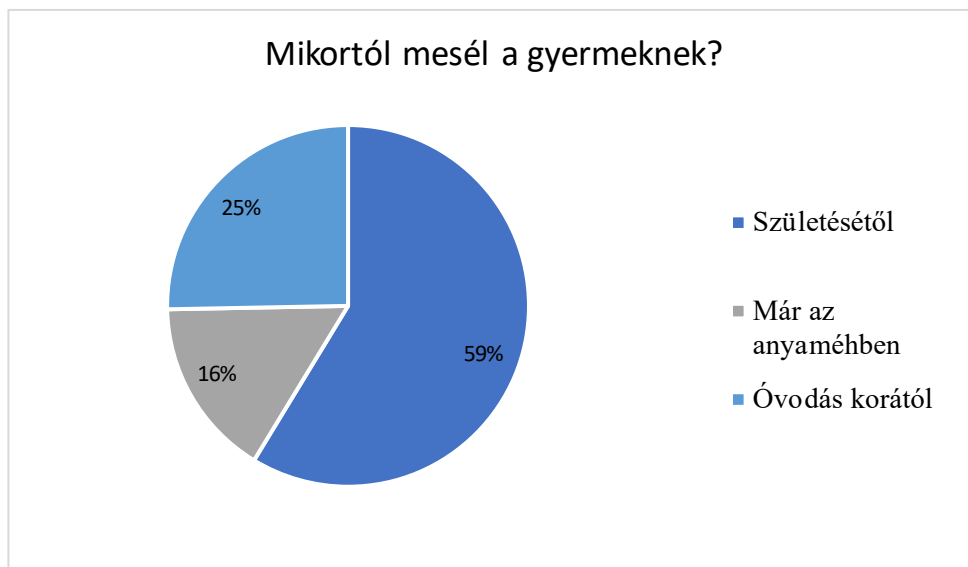
(Forrás: Saját készítés)

Az első kérdésben arra kerestem a választ, hogy mikortól kezdett el mesélni a szülő gyermekének. A válaszok alapján megállapíthatjuk, hogy a legtöbben már születésétől kezdve mesélnek a gyermeküknek. A legkevesebben (16 fő) az anyaméhben elkezdett olvasást jelölték annak ellenére, hogy ennek mekkora fontossága van a gyermekre nézve. Ennél többen (26 fő) írták, hogy csak óvodás koruktól mesélnek a gyermeknek, az eddig olvasottak alapján, a legjobb minél előbb elkezdni a meseolvasást. Ebből azt a következtetést tudom levonni, hogy a szülők egy része nem tartja fontosnak a mese olvasását sem a magzati korban, sem a születés után.

2. ábra Mikortól mesél a gyermeknek?

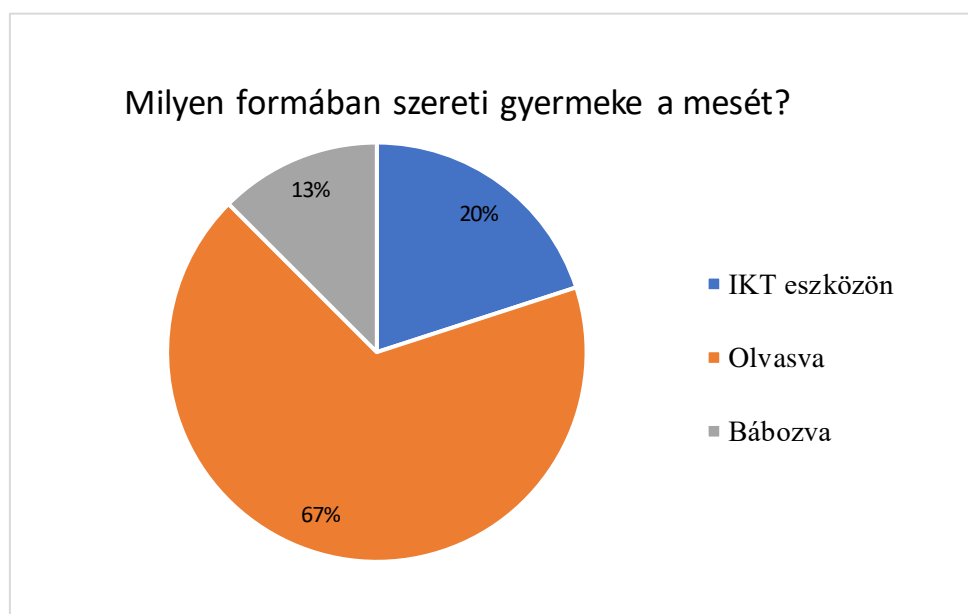
(Forrás: Saját szerkesztés)

A második kérdésben arra kérdeztem rá, hogy a gyerekek milyen formában kedvelik legjobban a mesét? Ebből kiderülhet, hogy mi az, ami legjobban leköti a gyermek figyelmét, és mit preferál leginkább. Természetesen azt is meg tudjuk állapítani, hogy a szülők mennyire törekednek arra, hogy kedvelt legyen a gyermekek számára az olvasott mese. A válaszok alapján úgy tűnik, hogy a szülők az olvasott meséket preferálják. Azonban az IKT eszközök is jelen vannak a gyermekek életében, utolsó helyre pedig a bábozás került. Ennek az lehet az oka, hogy a szülőknek nincs ideje vagy anyagi lehetősége bábokat készíteni vagy vásárolni. A válaszok alapján úgy gondolom, hogy a szülők törekednek arra, hogy előnyben részesítsék a könyveket.

3. ábra: Milyen formában szereti gyermeke a mesét?

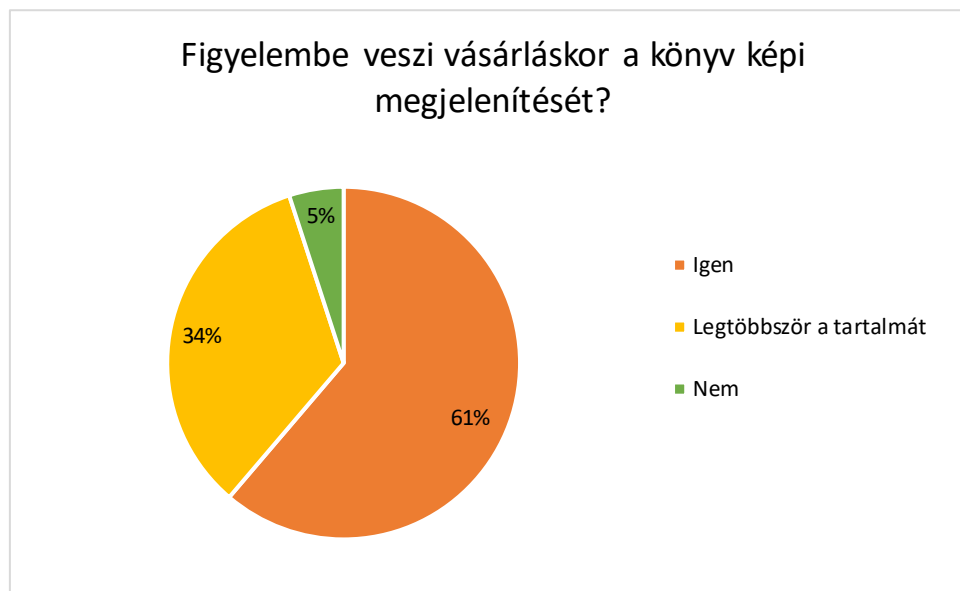
(Forrás: Saját készítés)

A harmadik kérdésben kitértem arra, hogy a szülők fontosnak tartják-e a könyv megvásárlásakor annak kinézetét. A legtöbben igennel válaszoltak (62 fő), véleményük szerint tehát fontos a gyermek számára, hogy milyen módon vannak megjelenítve a könyvben a képek. 35 fő azt a választ adta, hogy legtöbbször a mesekönyv tartalma alapján dönt, és mindössze 5 fő válaszolta azt, hogy egyáltalán nem foglalkozik a könyv esztétikájával.

4. ábra Figyelembe veszi vásárláskor a könyv képi megjelenítését?

(Forrás: Saját készítés)

A negyedik kérdésben arra vártam választ a szülőktől, hogy ki választja ki a meséket. Nem okozott számomra meglepetést, hogy túlnyomó részt a szülők döntenek el, hogy milyen mesét hallgasson a gyermek. Ez IKT eszközön szerintem teljesen logikus, hiszen így tudja szabályozni azt a szülő, hogy a gyermek életkorának megfelelő legyen a mese, és azt is, hogy milyen minőségű mesét nézzen. Említettem már korábban, hogy jelentős pszichológiai oka lehet annak, ha egy gyermek ugyanazt a mesét többször kéri. A szülőnek választania kell, hogy melyik mesekönyv a megfelelő, de a gyermek valószínűleg ismeri azt a mesét, amit kér, hogy olvassanak neki. Esetleg előfordulhat, hogy a szülő unalmasnak tartja ugyanazt a mesét többszöri olvasás esetén, de ilyenkor sem szabad ráerőltetni a gyermekre egy másik mesét.

5. ábra Ki választ mesét?

(Forrás: Saját készítés)

Az ötödik kérdésem arra vonatkozott, hogy ki mesél többet a családban. A 102 kitöltött kérdőívből csupán 8 szülő jelölte, hogy az édesapa mesél többet, a többi esetben az édesanyák mesélnek gyakrabban.

A hatodik kérdésemre adott válaszok meglepetéssel szolgáltak számomra. A szülők többsége (87 fő) úgy véli, hogy a gyermekek figyelmét le tudja kötni az olvasott mese. Az óvodai tapasztalataim alapján úgy vélem, nehezen tudjuk lekötni a gyermekek figyelmét meseolvasással. Úgy gondolom, hogy a szülői válaszoknak az lehet a magyarázata, hogy rövid mesét választanak, és azt olvassák a gyermekeknek. Az óvodában korosztálynak megfelelő hosszúságú, tartalmú mesét olvasunk, és a végére a többség már nem tud figyelni, mással foglalkozik, és folyamatosan meg kell szakítani a mesélést azzal, hogy megkérjük, ne beszélgessenek, ne piszkálják egymást vagy a játékokat. Nem tartom túl reálisnak ezt az eredményt a tapasztalataim alapján.

6. ábra Végig le tudja kötni a gyermek figyelmét olvasott mesével?

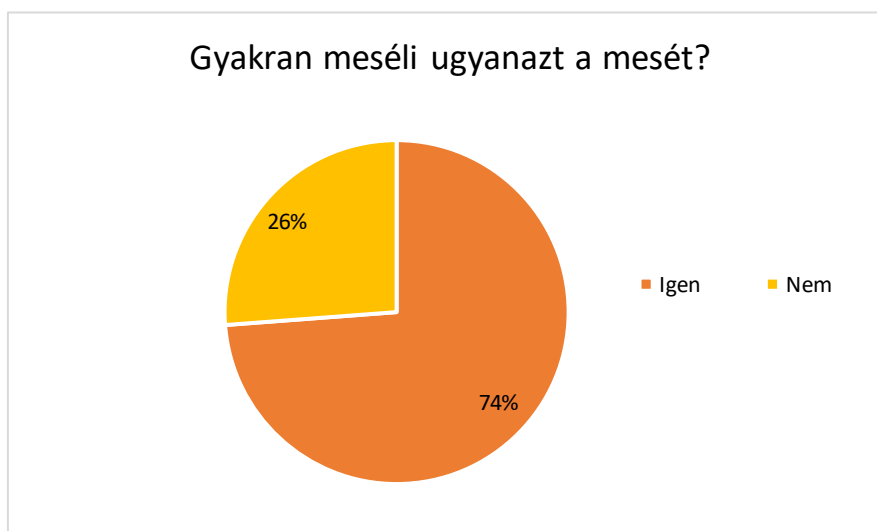
(Forrás: Saját készítés)

A hetedik kérdésemre kapott válaszok eredményével egyet tudok érteni, hiszen az óvodában is gyakran kérik a gyerekek egymást követő napon ugyanazt a mesét. Kérdéseim között szerepelt az is, hogy a szülők szokták-e a saját kedvenc meséjüket mesélni gyermeküknek. Többségében igennel válaszoltak, több, mint 70%-uk (76 fő) azt mondta, hogy szívesen mesélik, azokat a meséket, melyek az ő kedvenceik voltak. Én is szívesebben mesélek olyan mesét, ami szeretek, hiszen azt nagyobb átéléssel tudom előadni a gyermekeknek.

7. ábra: Gyakran meséli ugyanazt a mesét?

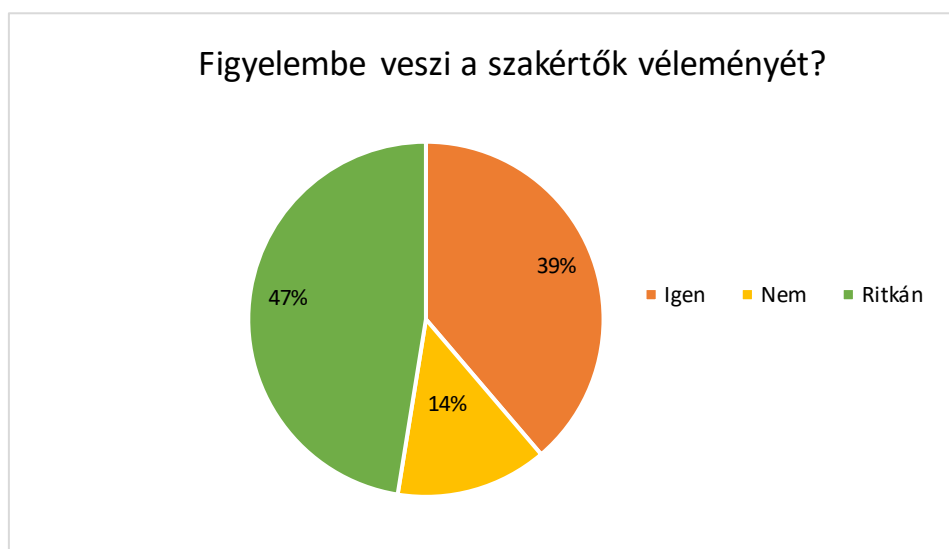
(Forrás: Saját készítés)

A nyolcadik kérdésemre meglepő választ kaptam. 14 ember válaszolta azt, hogy egyáltalán nem veszi figyelembe a szakértők véleményét, amikor mesét választ. Természetesen nem mindenáron kell meghallgatni vagy elolvasni ezeket az ajánlásokat, de véleményem szerint sok esetben hasznos lehet a tájékozódás. Több kitöltő egyet ért ezzel, mert összesen 40 fő válaszolta azt, hogy figyelembe veszi a szakértők véleményét.

8. ábra Figyelembe veszi a szakértők véleményét?

(Forrás: Saját készítés)

A kilencedik kérdésem arra vonatkozott, hogy a válaszadók figyelembe veszik-e a meseválasztás során a gyermek életkorát. Ez volt az egyetlen olyan kérdés, amely esetében 100%-os válaszaránnyal igen választ adtak a szülők. Véleményem szerint ez fontos tényező, hiszen a gyermek számára megfelelő mesével tud a leginkább azonosulni, azokat tudja leginkább megérteni és azoknak van a legnagyobb jótékony hatása.

Következő kérdésem arra vonatkozott, hogy a szülők fontos szempontnak tartják-e a meseválasztás során azt, hogy az új, érdekes kifejezéseket is tartalmazzon. Egyet tudok érteni a kapott eredménnyel, hiszen, ha mindig ugyanazt a mesét olvassuk a gyermek számára, nem fog új kifejezéseket megismerni. Egyértelmű, hogy nem tudnak a szülők minden, újat tanítani a gyermeknek, de fontosnak tartom, hogy ilyen mértékben igyekeznek újat és érdekeset olvasni.

9. ábra Szempont a meseválasztás során, hogy a gyermek számára új/érdekes kifejezéseket tartalmazzon a mese?

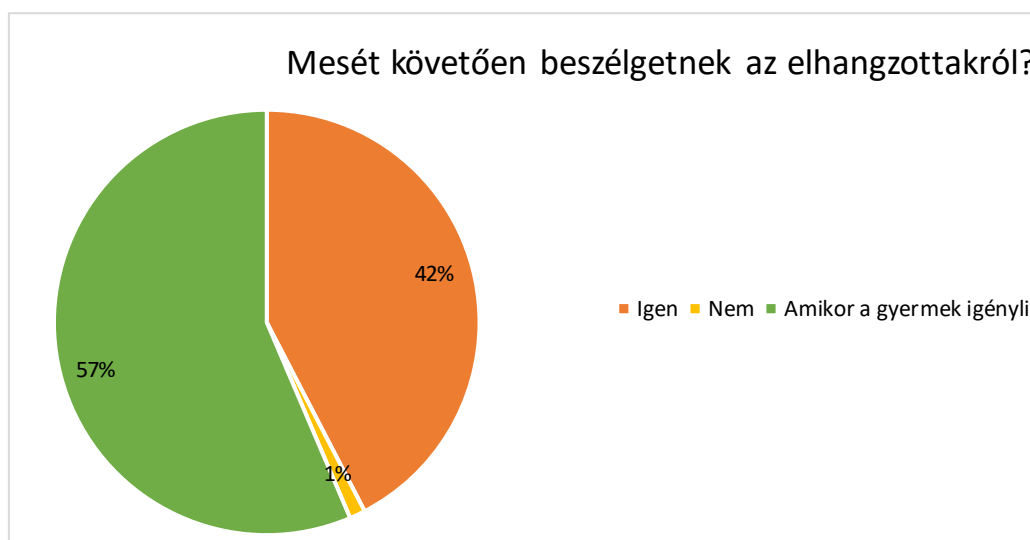
(Forrás: Saját készítés)

A válaszok szerintem reálisak és megfelelőnek gondolom, hiszen nem minden alkalommal van szükség arra, hogy megbeszéljék az olvasottakat.

10. ábra Mesét követően beszélgetnek az elhangzottakról?

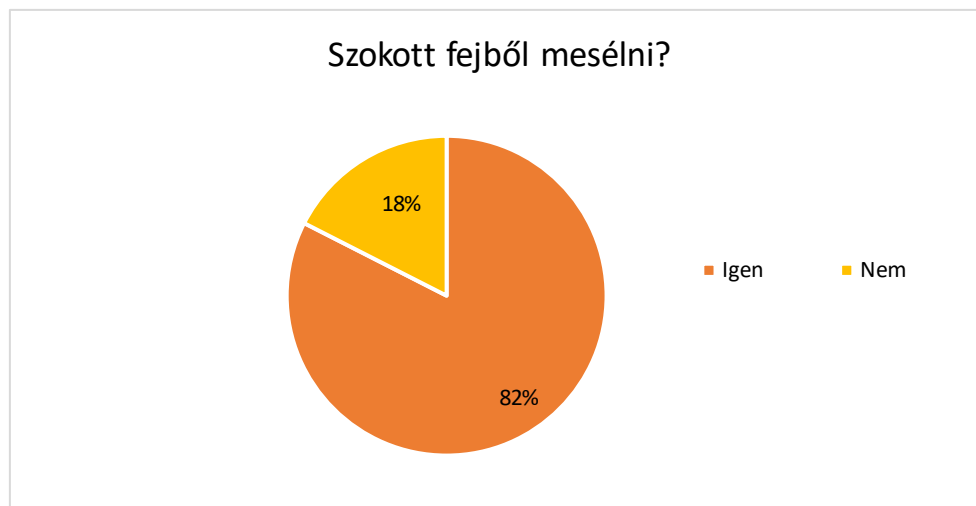
(Forrás: Saját készítés)

12. kérdésben arra kérdeztem rá, hogy szokott-e a szülő fejből mesélni a gyermekének. Mint már írtam, jobban élvezi a gyermek a fejből mesélést, jobban bele tudja magát élni, és hitelesebbnek tűnik számára a mese. Maximálisan látja a szülő arcát, mimikáját. Szerintem pozitív, jó eredményt láthatunk a válaszok alapján, hiszen a szülők jelentős része (84 fő) szokott fejből mesélni.

11. ábra Szokott fejből mesélni?

(Forrás: Saját készítés)

A 13. kérdés arra vonatkozik, hogy mese közben létesít-e a szülő fizikai kapcsolatot a gyermekkel. Mivel ekkor bensőséges kapcsolat van a gyermek és szülő között, szívesen veszik a gyerekek, ha ölben vannak, a saját tapasztalataim alapján is. Egyrészt vele együtt nézhetjük a mesekönyv képeit, mivel a könyv csak egy kisebb részletet jelenít meg, ennek ellenére nem fogja korlátozni a gyermek képzelőerejét, fantáziáját. A fizikai kapcsolat pedig még szorosabbá teszi a minőségi idő töltését a szülővel. Ennek ellenére mégis 10 ember válaszolt nemmel, tehát akkor sem veszi ölbe a gyermekét, amikor van rá lehetőség.

12. ábra: Ha van lehetőség, ölbe veszi mese közben a gyermeket?

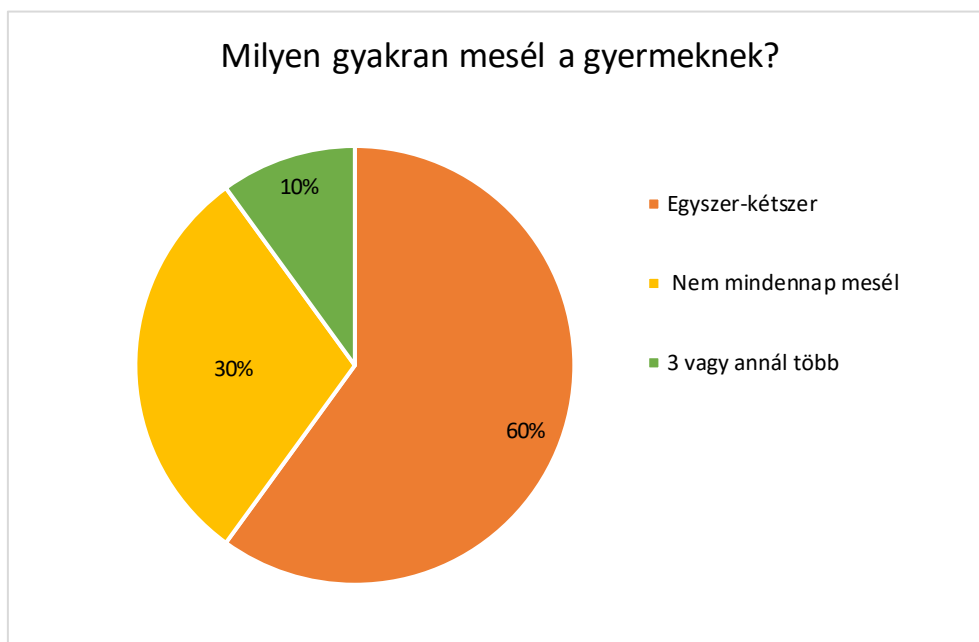
(Forrás: Saját készítés)

Véleményem szerint sok mindentől függ, hogy egy szülő milyen gyakran mesél a gyermekének. A 14. kérdésre adott válaszokat ebből adódóan átfogóan tudom csak értékelni. Hiszen függhet attól is a mesélés gyakorisága, hogy mennyi idős a gyermek, otthon vannak-e napközben a szülők a gyermekkel, vagy már óvodába jár. Valójában óvodás korosztályú gyermekekre vonatkozóan készítettem a kérdőívet, de a válaszok között a fiatalabb, illetve idősebb korosztályra vonatkozó adatok is megjelentek. Úgy gondolom, hogy akik óvodába járnak, ott is hallanak mesét, így számukra elegendő, ha azon kívül egyszer vagy kétszer mesél a szülő. Úgy hiszem, hogy ki lehet alakítani egy rutint, tapasztalatból tudom, hogy sokaknál lefekvés előtt minden nap van mese. Ezért furcsának tartom azt az helyzetet, amikor nem mindennap mesél a szülő. Ez a véleményem adódhat a munkájából kifolyólag is, de szerintem a meseolvasásra fontos lenne időt szakítani. A „három vagy annál több alkalommal mesélek” választ azok a kitöltők jelölték, akiknek a gyermeke még nem jár óvodába, így otthon vannak vele.

13. ábra Milyen gyakran mesél a gyermeknek?

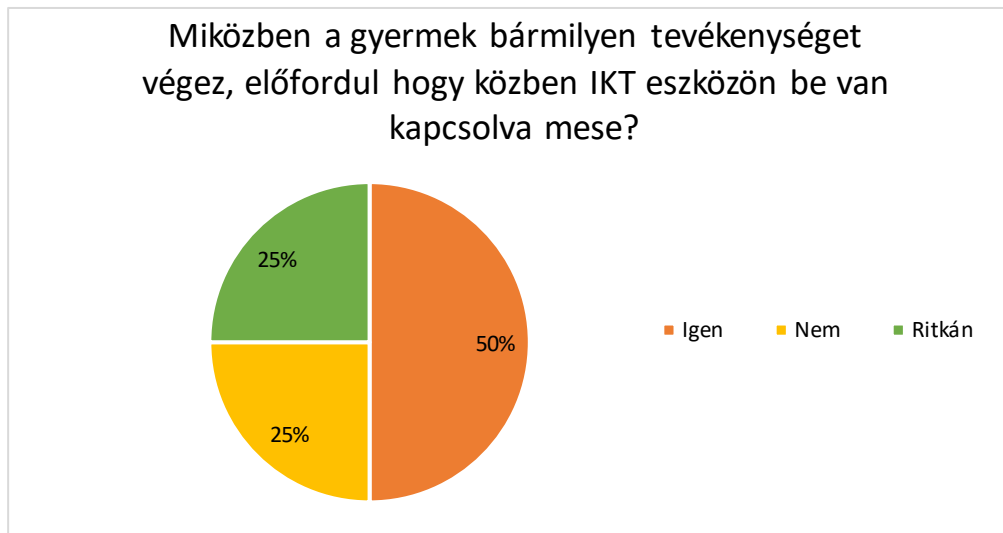
(Forrás: Saját készítés)

Érdekesnek találom, hogy az esetek felében egyéb tevékenységek végzése közben is, mintegy háttérzajként bekapcsolják a szülők a mesét a gyermekeknek az IKT eszközökön. Ezt nem tartom megfelelőnek fejlődéslélektani szempontból, mert a gyermek így folyamatosan felesleges ingerekben részesül, állandó „zajban” végzi a tevékenységet. Akár rajzol, akár játszik, amennyiben egyáltalán nem nézi a mesét, nem látom értelmét annak, hogy szóljon az eszköz. Ennek ellenére a többség (75%) azt válaszolta, hogy náluk előfordul, ha az „igen” mellett a „ritkán” válaszokat is belevesszük ebbe a csoportba. A kérdőíveket nézve azt tapasztaltam, hogy ez minden korosztálynál meglévő probléma, nem lehet konkrét életkorhoz kötni.

14. ábra Miközben a gyermek bármilyen tevékenységet végez, előfordul, hogy közben IKT eszközön be van kapcsolva a mese?

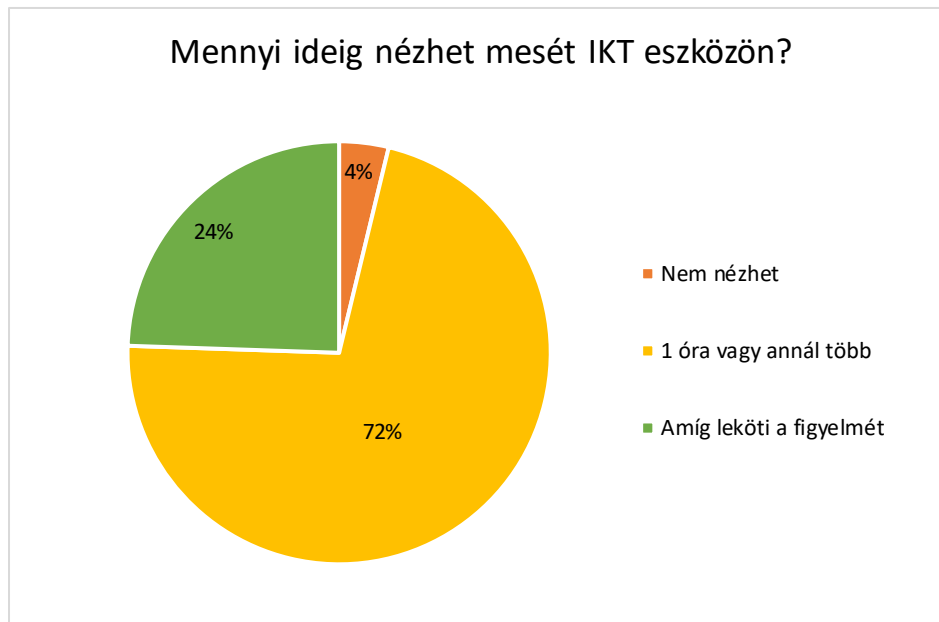
(Forrás: Saját készítés)

16. kérdésemre a válaszadók (73 fő) azt jelölte, hogy gyermeke több mint egy órát nézhet IKT eszközön mesét. Alapvetően azt gondolom, hogy teljesen nem tudjuk eltiltani ezektől az eszközöktől a gyermeket, arra kell inkább megtanítani, hogy hogyan tudja azt a hasznára fordítani. Óvodás korban ennek még kevesebb az esélye, hangsúlyossá iskolás kortól válik. A kitöltők nagyon kis aránya (4 fő) adta azt a választ, hogy egyáltalán nem nézhet mesét a gyermeke. Számomra meglepő, hogy ezek a válaszok éppen a 3-4 éves korosztályra, és nem a kisebbekre vonatkoztak, pedig úgy vélem, a korai életkorban nincs szüksége a gyermeknek az IKT eszközön nézett mesére. Nem gondolom, hogy a napi egy óra mesenézés feltétlenül negatív hatással jár, és ha egy gyermek megnéz egy hosszabb mesét, az sem jelent problémát, de az óvodáskorú gyermeknek biztosan nem szükséges egész délután mesét nézni. A kérdésre kapott válaszok nem jelentettek meglepetést számomra, hiszen munkám során gyakran beszélgetünk erről a témáról a szülőkkel, és ehhez hasonló helyzetekről számolnak be.

15. ábra Mennyi ideig nézhet mesét IKT eszközön?

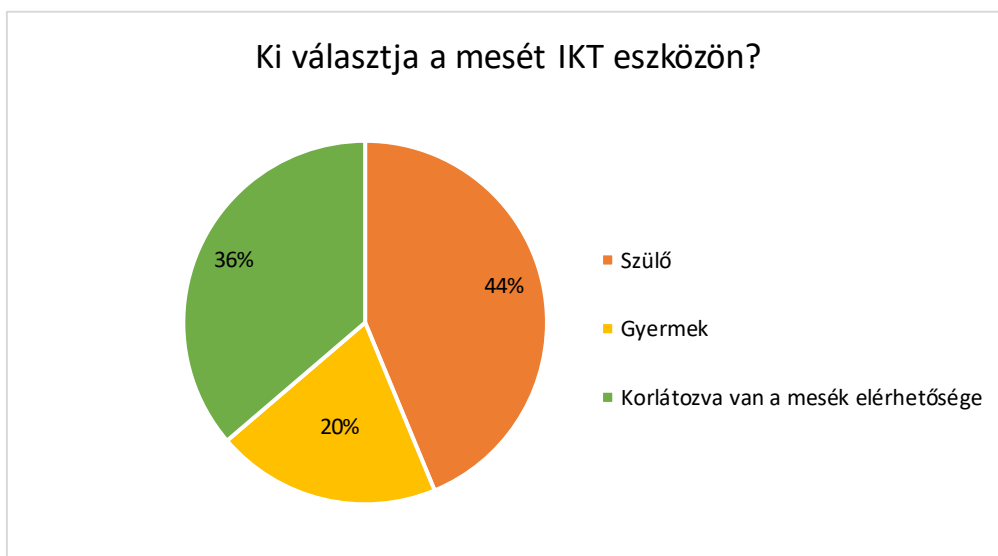
(Forrás: Saját készítés)

A következő kérdésre adható válaszok közül az utolsó választ tartom a legjobb megoldásnak. Én is használom ezeket az eszközöket és pillanatok alatt szembe találok magam olyan “videókkal”, filmekkel, amik egyáltalán nem kapcsolódnak ahhoz, amit előtte néztem. Ezért tartom “veszélyesnek”, ha a gyermek választ mesét. Természetesen, ha CD-t használunk, vagy letöltött mesét, más a helyzet, de egyéb esetekben a szülőknek, véleményem szerint, felügyelni kell a meseválasztást.

16. ábra Ki választja a mesét?

(Forrás: Saját készítés)

A 18. kérdésnél arra térek ki, hogy szoktak-e IKT eszközön közösen mesét nézni, hiszen ebben az esetben nem áll fenn az előzőekben leírt veszély. Ha vége a mesének, a szülő dönti el, hogy lekapcsolja, vagy hogy milyen mesét nézzenek következőnek. Ebben az esetben van idő a mese után, hogy ha szükség van rá, tudjanak beszélgetni a meséről. Meglepő módon attól függően, hogy nagy többség azt válaszolta, hogy „igen”, vannak olyan szülők, akik egyáltalán nem néznek közösen mesét a gyermekkel. Így, ha a gyermeknek kérdése lenne, vagy csak beszélgetni szeretne a meséről miután véget ért, nem tudja ezt megtenni. A mai világban sok családnál már az is minőségi időnek számít, ha arra tudnak időt szakítani a szülők, hogy közösen nézzenek mesét, és sokszor még erre sincs ideje a szülőknek. Úgy vélem, ez állhat a „nem” válaszok hátterében.

17. ábra Szoktak a gyermekkel közösen nézni mesét?

(Forrás: Saját készítés)

A kérdőív utolsó kérdése nyitott volt, vagyis minden válaszadónak volt lehetősége arra, hogy kifejtse válaszát. Arra voltam kíváncsi, hogy véleményük szerint miben segíti elő a hallott mese a gyermekek fejlődését. Sok hasonló válasz született, a legfontosabbakat szeretném kiemelni. A szülők véleménye szerint a mese fejleszti a gyermekek szókincsét, kreativitását, véleményalkotó képességet, érzelmi intelligenciáját, emlékezetét, beszédét, gondolkodását, képzelőerejét, fantáziáját, problémamegoldó képességét. Volt, aki írta az írást, rajzolást is, mint a mese hatására fejlődő területet. Sok szülő megemlítette azt is, hogy a mese segít a gyermeknek

feldolgozni a stresszt, a mindennapi problémák megértésében segít neki a mese, tanulságot tud levonni, új kifejezéseket tanul, konfliktus helyzet megoldására tanítja, segít a félelmek leküzdésében, de akár segít a társadalomba való beilleszkedésben is. Összeségében azt gondolom, hogy a szülők nagy része tisztában van a hallott mese jótékony hatásaival

9.3 Az eredmények értékelése

Úgy gondolom, hogy a kérdőívem eredményei alapján, sok információhoz jutottam a családok hallott, illetve látott mesékkal kapcsolatos szokásairól. Meglepő volt számomra, hogy az apák csak kis mértékben veszik ki szerepüket a mesélésből, hiszen fontosnak tartom, hogy mindkét szülő töltsön minőségi időt a gyermekével

Az első kérdés során jelentős mennyiségű választ kaptam (60 fő), azzal kapcsolatban, hogy a születéstől mesélnek a gyermeknek. Ez az eredmény, úgy vélem reális.

A második esetben, 63 fő válasza alapján azt a következtetést tudom levonni, hogy túlnyomó többségben a gyermekek olvasva kedvelik legjobban a mesét. Ez megcáfolja a feltevésem, hiszen én úgy gondoltam, hogy az IKT eszközön nézett mesét jobban szeretik a gyermekek.

A negyedik kérdés kapcsolatban áll az előző kérdéssel. Úgy vélem, hogy a könyv képi megjelenítése befolyásolja a gyermek, mesével kapcsolatos esztétikai élményét, és hozzájárulhat annak jobb feldolgozásához, megértéséhez is. A szülők kisebb része, 62 fő veszi figyelembe mesekönyv választáskor a könyv képi megjelenítését.

Az ötödik kérdés arra vonatkozott, hogy többségben ki választ mesét meseolvasáskor. 86 szülő válaszolta, hogy a gyermek választ, melynek az lehet az oka, hogy figyelembe veszik a gyermek igényeit a mesével kapcsolatban.

A hatodik kérdésre kapott adatok cáfolják a feltevésem azzal kapcsolatban, hogy a gyermeket jobban lekötik az IKT eszközök, mint az olvasott mese. Ezt az is bizonyítja, hogy 87 szülő jelölte azt a választ, hogy végig le tudja kötni a gyermek figyelmét meseolvasás alatt.

A hetedik kérdésnél kitértem arra a témára, hogy előfordul-e az, hogy ugyanazt a mesét kérik a gyermekek, aminek leginkább pszichológiai háttere lehet, ahogy ezt korábban kifejtettem. 75-en jelölték az „igen” választ.

A nyolcadik kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy milyen mértékben veszik figyelembe a szülők a szakértők ajánlásait a mesekönyvekkel kapcsolatban. A legtöbben (48 fő) jelölte, hogy csak ritkán figyelnek erre a szempontra.

A kilencedik kérdésre vonatkozóan egyöntetűen igen volt a válasz azzal kapcsolatban, hogy figyelembe veszi-e a szülő a gyermekek életkorát a meseválasztáskor. Úgy vélem ez, azért is fontos, mert így jobban érthető a gyermek számára a mesekönyv.

A tizedik kérdés összefüggésbe hozható az előző kérdéssel. Fontos szempont a szülők nagy részének (61 fő), hogy új és érdekes kifejezéseket tartalmazzon a könyv. Ezeknél szintén fontos, Ebben az esetben is elsődleges az a szempont, hogy a mese a gyermek életkorához illeszkedő kifejezéseket tartalmazzon.

A 11. kérdésben arra kerestem a választ, hogy mesélés után beszélgetnek-e a meséről a szülők a gyermekekkel. 58 szülő válasza szerint abban az esetben beszélgetnek róla, ha a gyermek igényli. Ennek abból a szempontból van kiemelt jelentősége, hogy segítséget tudnak nyújtani a hallottak feldolgozásában.

A 12. kérdésből azt a következtetést tudom levonni, hogy a szülők nagy része gyakran mesél fejből a gyermekének (84 fő).

A 13. kérdésben 92 szülő jelölte, azt a választ, hogy amennyiben van rá lehetőség ölbe veszi a gyermekét.

A 14. kérdésnél a válaszadók többsége (61 fő), azt válaszolta, hogy naponta egyszer-kétszer mesél a gyermekének. 31 szülő pedig, azt nyilatkozta, hogy nem mindennap mesél. Az eredményeket, úgy vélem, több tényező is befolyásolhatja, ilyen például a gyermek korosztálya, hiszen amikor még nem jár intézménybe a kisgyermek, hanem otthon van az anyával, több lehetőség adódik a mesélésre.

A 15. kérdésre kapott válaszok azt mutatják, hogy az esetek nagy részében (51 fő) az IKT eszközök akkor is be vannak kapcsolva a gyermeknek, amikor nem nézi.

A 16. kérdés arra vonatkozott, hogy mennyi ideig nézhet mesét a gyermek IKT eszközön. 73 szülő válaszolta, hogy egynél több órát nézheti a gyermek ilyen módon a mesét. 25 szülő azt válaszolta, hogy addig nézheti, amíg leköti a figyelmét. Úgy gondolom, hogy ez egyezik a felvetésemmel, amely szerint a szülők kevésbé kontrollálják a kisgyermek IKT eszközön történő mesénézését.

A 17. kérdés szintén az IKT eszközökkel kapcsolatos. Azt, hogy az IKT eszközökön a gyermek maga választja a mesét, 45 fő jelölte. Ezt nagyon magas számnak gondolom.

A 18. kérdésre adott válaszokban a kitöltők jelentős része jelölte, hogy szokott közösen mesét nézni a gyermekkel (79 fő).

A 19. kérdés nyitott kérdés volt, melyre – a korábban bemutatottaknak megfelelően – több értékes válasz is érkezett.

10. Következtetések és javaslatok

A kérdőív elkészítése során próbáltam arra törekedni, hogy minél szorosabban a kutatási témámhoz kapcsolódó kérdéseket tegyek fel a kitöltők számára. A feltevésem az volt, hogy manapság már nem fektetnek, akkora hangsúlyt a szülők a gyermekkel való minőségi időtöltésre és a meseolvasásra sem. Elvonatkoztatnak a mese fontosságától és attól, hogy mi mindent fejleszt a gyermeknél. Előnyben részesítik viszont az IKT eszközöket. Tapasztalataim alapján, úgy vélem ezek az eszközök sikeresebben kötik le a gyermek figyelmét. Feltevéseimet a kapott válaszok több esetben cáfolták, de néhányszor azokhoz illeszkedő válaszokat is kaptam. A kérdőív segítségével felmértem a gyerekek életkorát, abból a célból, hogy lássam, hogy az adott korosztályokra vonatkozóan milyen jellemző válaszokat adnak a szülők. Ez mellett a szülők életkora is szerepelt kérdésként, amiből azt a következtetést tudom levonni, hogy a szülők korosztálya befolyásolja-e a válaszokat. Úgy vélem, hogy a kérdésekre kapott válaszok adatokkal szolgáltak a mesélés folyamatának főbb kérdéseire, az IKT eszköz használatának mennyiségére és mértékére. A szülő-gyermek kapcsolatra és a minőségi időre vonatkozóan is tartalmaz a kérdőív kérdéseket. Az utolsó, nyitott kérdés, arra szolgált, hogy következtetéseket tudjak levonni azzal kapcsolatban, hogy a szülők tudása mekkora mértékben terjed ki a mese fontosságára.

A kérdőívem érintette azokat a kérdéseket, amiket az elméleti részben bemutattam a mese fontossága, és a személyiségfejlődés szempontjából.

A kérdőív eredménye alapján, úgy vélem, javasolható az IKT eszközök csökkentése a gyermek életében, hiszen minél több mesélésre lenne szüksége a gyermeknek, illetve többször is figyelembe vehetnék a szülők a szakemberek ajánlását. Anyitott kérdésre adott válaszokban azt véltem felfedezni, hogy a szülők tisztában vannak a gyermek életében a mese szerepéről és annak fontosságáról.

Úgy vélem vannak további kérdések, amiket tartalmazhatott volna még a kérdőívem, ilyen például az, hogy a mese beszédfejlődésre és fantáziára gyakorolt pozitív hatását mennyire tapasztalta a szülő.

11. Összefoglalás

A szakdolgozatom írásánál a mese pszichológiai- és személyiségfejlődésben betöltött szerepéről szóló tanulmányokat, cikkeket, könyveket olvastam. Fontosnak találtam, hogy először magát a mesét mutassam be, annak eredetét, fajtáit.

Ahhoz, hogy a megfelelő minőségű élményt tudjuk nyújtani meseolvasás során a gyermeknek, érdemes figyelmembe venni, hogy hogyan tudjuk elérni ezt az eredményt. Ebből adódóan a következő fejezetben fontosnak tartottam bemutatni, hogy milyen szempontokat érdemes figyelembe venni a mesélés során.

Az ötödik fejezetben a gyermek belső világát jártam körül, főképp arra a szempontra rávilágítva, hogy a mesék milyen szerepet tudnak betölteni a személyiségfejlődés során. Úgy vélem nem elhanyagolható a képzelet és a képzelődés témájának érintése sem.

Sokszor mesélünk a gyermeknek magunkról vagy éppen róla történeteket. Ennek jótékony hatását fejtettem ki a hatodik fejezetben. Ez a téma kapcsolódik a gyermek érzelmi intelligenciájához is, így vizsgálom a mese szerepét az érzelmi intelligencia fejlesztésében ebben a fejezetben.

A nyolcadik fejezetben összegzem a mese, mesélés lényegét.

A kilencedik fejezetben a kutatásom eredményeit mutattam be. Először a kérdőívet és az adatfelvételt mutattam be, ahol leírtam miként és miket vizsgálok a kérdőívben, illetve itt írtam le a hipotéziseim is. Ezeket követően bemutattam a válaszok alapján készített adatösszesítéseket és a kapcsolódó elemzéseket is.

A tizedik fejezetben a kérdőívből levont következtetéseim szemléltettem, illetve felvázolom javaslataimat.

A 11. fejezetként összegzem a szakdolgozatom tartalmát.

12. Irodalomjegyzék

Bajor, A. (2020): A kora gyermekkori intervenció ágazatközi fejlesztése. EFOP 1.9.5. <https://csalad.hu/kategoria/a-kora-gyermekkori-intervencio-agazatkozi-fejlesztese-efop-1-9-5/> (2024.03.24):

Berze Nagy J. (1957): A magyar népmese típusai, Baranya Megye Tanácsának Kiadása

Bettelheim, B. (1985): A mese bővölete és a kibontakozó gyermeki lélek. Gondolat Kiadó

Brackett, M. (2022): Érezni szabad- Az érzelmi intelligencia mint a jóllét és a siker kulcsa, Jaffa Kiadó És Kereskedelmi Kft.

Kádár, A. (2012): Mesepszichológia-Az érzelmi intelligencia fejlesztése gyermekkorban, Kulcslyuk Kiadó Kft.

Komáromi, G. (1999): Gyermekirodalom. Helikon kiadó

Minami, M. (2001): Maternal styles of narrative elicitation and the development of children's narrative skills: A study on parental scaffolding. Narrative Inquiry 1,1.

Nógrády, L. (1917): A mese. Budapest, A Magyar Gyermektudományi Társaság, N.m (2022) https://mtda.hu/books/nogrady_laszlo_a_mese.pdf

N.m (2022): Gyermekpszichológia: Születéstől 6 éves korig. Business Publishing Seviles Kft

Petrolay M. (1978): Gondolatok a gyermekirodalomról, Tankönyvkiadó

Vekerdy, T. (2011): Érzelmi biztonság, Kulcslyuk Kiadó Kft.

Weöres, S. (2023): A teljesség felé. Trabadúr Könyvek Kiadó

Honlapok:

Bajor, A. (N.a): A mese jótékony hatásai. <https://csalad.hu/projektek/a-mese-jotekony-hatasai> (2024.03.24.)

Bárdos, J. (2009): Benedek Elek, a zseniális átdolgozó. <https://folyoiratok.oh.gov.hu/konyv-es-neveles/benedek-elek-a-zsenialis-atdolgozo> (2024.04.13.)

Bárdos, J. (2015): A tündérmesék titkaiból. <https://folyoiratok.oh.gov.hu/konyv-es-neveles/a-tundermesek-titkaibol> (2024.03.17.)

N.m. <http://enciklopedia.fazekas.hu/mufaj/Mese.htm> (2024.03.10.)

Dénes, I. (2015): Andersen, a világ mesemondója. <https://erdelyinaplo.ro/szabadido/andersen-a-vilag-mesemondoja> (2024.03.24.)

- Kormos Rebeka (2020): Hogyan meséljek fejből?
https://pompasnapok.blog.hu/2020/01/08/hogyan_meseljek_fejbol (2024.04.06.)
- Kovács, Á. (1958): A magyar állatmesék típusmutatója. Néprajzi Közlemények,
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-neprajzi-lexikon-71DCC/a-a-71E01/allatmese-71EAF/> (2024.03.18.)
- Kovács, M. (2015): A népmese olyan, mint a Szentírás. <https://uj szo.com/kultura/a-nepmese-olyan-mint-a-szentiras-interju-kovacs-magda-ironovel> (2024.03.18.)
- Ranschburg, J. (2001): A tündérmesék lélektanából.
<https://www.esolap.hu/archive/12/288.html> (2024.03.19.)
- Szilágyi, M. (2007): A mese szerepe a gyermeki személyiségfejlődésben.
<https://folyoiratok.oh.gov.hu/konyv-es-neveles/a-mese-szerepe-a-gyermeki-szemelyisegfejlodesben> (2024.03.07.)
- Szőcs, T. (N.a.): <http://www.wekerlekos.hu/html/genre.htm> (2024.03.18.)

13. Ábrajegyzék

1. ábra	A gyerekek száma életkor szerint (Fő)	23
2. ábra	Mikortól mesél a gyermeknek?	23
3. ábra:	Milyen formában szereti gyermeke a mesét?.....	24
4. ábra	Figyelembe veszi vásárláskor a könyv képi megjelenítését?	25
5. ábra	Ki választ mesét?.....	25
6. ábra	Végig le tudja kötni a gyermek figyelmét olvasott mesével?.....	26
7. ábra:	Gyakran meséli ugyanazt a mesét?	27
8. ábra	Figyelembe veszi a szakértők véleményét?.....	28
9. ábra	Szempontra a meseválasztás során, hogy a gyermek számára új/érdekes kifejezéseket tartalmazzon a mese?.....	29
10. ábra	Mesét követően beszélgetnek az elhangzottakról?.....	29
11. ábra	Szokott fejből mesélni?	30
12. ábra:	Ha van lehetőség, ölebe veszi mese közben a gyermeket?.....	30
13. ábra	Milyen gyakran mesél a gyermeknek?	31
14. ábra	Miközben a gyermek bármilyen tevékenységet végez, előfordul, hogy közben IKT eszközön be van kapcsolva a mese?.....	32
15. ábra	Mennyi ideig nézhet mesét IKT eszközön?.....	33
16. ábra	Ki választja a mesét?	34
17. ábra	Szoktak a gyermekkel közösen nézni mesét?.....	35

14. Melléklet

1. sz. melléklet: 1. sz. kérdőív „Mese otthon”

Varga-Zombori Viktória vagyok 3. évfolyamos óvodapedagógus hallgató. Köszönöm szépen, ha segíted a szakdolgozatom elkészítését azzal, hogy kitöltöd a kérdőívet. A szakdolgozatom témája a mese szerepe a gyermekek személyiségfejlődésében, ezáltal óvodás korosztályú gyermekeket vizsgállok. Az adatokat anonim módon kezeli a kérdőív, illetve összesítve lesznek értékelve. A kérdőív során, azt szeretném felmérni, hogy a szülők milyen módszereket alkalmaznak, illetve mit vesznek figyelembe a mesével kapcsolatban. Kizárólag a nukleáris családot vizsgálom a kérdőívvel, így jelenleg a nagyszülőkre nem vonatkozik.

1. Gyermekek életkora:

2. Kitöltő életkora:

3. Mikortól mesél a gyermeknek?
 - Születésétől
 - Óvodás korától
 - Már az anyaméhben

4. Milyen formában szereti a gyermeke leginkább a mesét?
 - IKT eszközön (digitális eszközök)
 - Olvasva
 - Bábozva

5. Figyelembe veszi vásárláskor a könyv képi megjelenítését?
 - Igen
 - Legtöbbször a tartalmát
 - Nem

6. Vásárol könyvet probléma/félelem megoldására?
 - Igen
 - Nem volt még rá szükség
 - Nem

7. Végig le tudja kötni a gyermek figyelmét olvasott mesével?

- Igen
- Ritkán
- Nem

8. Ki választ mesét?

- Szülő
- Gyermek

9. Ki mesél többet?

- Édesanya
- Édesapa

10. Szokott népmesét olvasni a gyermeknek?

- Igen
- Nem

11. Gyakran meséli ugyanazt a mesét?

- Igen
- Nem

12. Előfordul, hogy az Ön kedvenc meséjét meséli?

- Igen
- Nem

13. Figyelembe veszi a szakértők véleményét?

- Igen
- Ritkán
- Nem

14. Figyelembe veszi a gyermek életkorát?

- Igen
- Nem

15. Mesélés közben használ bábokat?

- Minden alkalommal
- Nem minden alkalommal
- Nem

16. Olvas szakirodalmat a mese fontosságával kapcsolatban?

- Igen
- Nem

17. Szempont a meseválasztás során, hogy a gyermek számára új/érdekes kifejezéseket tartalmazzon a mese?

- Igen
- Nem minden alkalommal
- Nem

18. Mesét követően beszélgetnek az elhangzottakról?

- Igen
- Amikor a gyermek igényli
- Nem

19. Szokott fejből mesélni?

- Igen
- Nem

20. Mese közben, ha van rá lehetősége ölbe veszi a gyermeket?

- Igen
- Nem

21. Milyen gyakran mesél a gyermeknek egy nap?

- Egyszer-kétszer
- Három vagy annál többször
- Nem mesélek mindennap

22. Volt alkalom, hogy a gyermek utánozta a mesélést?

- Igen
- Nem

23. Miközben a gyermek más tevékenységet végez előfordul, hogy IKT eszközön be van kapcsolva a mese?

- Igen
- Ritkán
- Nem

24. Mennyi ideig nézhet mesét IKT eszközön?

- Egy óra vagy annál több
- Amíg leköti a figyelmét
- Nem nézhet

25. Ki választja a mesét IKT eszközön?

- Szülő
- Gyermek
- Korlátozva van életkorra az elérhetősége a meséknek

26. Közösen néznek mesét IKT eszközön?

- Igen
- Nem

15. Nyilatkozatok

Hallgatói nyilatkozat

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréseről és eredetiségéről

A hallgató neve: VARGA-ZONDORI UKTÓRIA
A Hallgató Neptun kódja: F0GKXA
A dolgozat címe: A NESE SZEREPE A GYERMEK SZEMÉLYISÉGFEJLŐDÉSÉBEN
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: NEVELÉSTUDOMÁNYI INTÉZET
A konzulens tanszékének a neve: GYERMEKNEVELÉSI TANSZÉK

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen szjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: 2024 év 04 hó 20 nap

Hallgató aláírása

Konzulensi nyilatkozat

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat
III. Hallgatói Követelményrendszer
III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat
6.13. sz. függelék: A MATE egységes szakdolgozat /
diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója
4.1. sz. melléklete: Konzulensi nyilatkozat

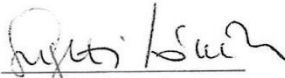
NYILATKOZAT

Varga-Zombori Viktória EOGKXQ konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: 2024 év 04 hó 21 nap

belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendő.

² A megfelelő aláhúzendő.